METEN
=
WETEN

Secretariaat: Marke 4
7981 AZ Diever

tel. 06 167 836 92
mail@metenweten.nl
www.metenweten.nl

Aan: cie. gewasbeschermingsmiddelen LVVN
Cc: minister F Wiersma

Betreft: uitspraak Raad van State inzake pesticiden en Natura 2000
Diever, 1 mei 2025

Beste commissieleden LVVN, mevrouw Wiersma,

Uitspraak Raad van State
Na zeven jaar juridische procedures heeft de Raad van State op 2 april jl. haar eindoordeel geveld: voor het gebruik van bestrijdingsmiddelen is een natuurvergunning nodig.[1] Dit was een bevestiging van drie eerdere uitspraken van de rechtbank Noord-Nederland.[2]

Volgens de Raad van State zijn er voldoende aanwijzingen zijn dat het gebruik van bestrijdingsmiddelen kan leiden tot effecten in Natura 2000-gebieden. Hieruit volgt dat de tekst in artikel 6 lid 3 van de Habitatrichtlijn van toepassing is.[3] Dat betekent dat vóórdat er toestemming wordt gegeven voor het gebruik van bestrijdingsmiddelen er eerst door middel van een passende beoordeling wetenschappelijk moet zijn aangetoond dat er geen effecten kunnen optreden.

De dagelijkse praktijk in Nederland is dat door de toelating van middelen door het Ctgb toestemming voor gebruik is verleend. Dit is gedaan zonder een passende beoordeling waardoor er **niet** aan de eisen van de natuurbescherming is voldaan. De toelatingsmethodiek van het Ctgb is door de Raad van State als onvolledig gekenmerkt. Een citaat uit de uitspraak:

> *Daarnaast is ook het standpunt dat een gewasbeschermingsmiddel wordt toegelaten door het Ctgb onvoldoende om te kunnen concluderen dat eventuele effecten op Natura 2000-gebieden uitgesloten zijn. Het Ctgb beoordeelt weliswaar of een middel veilig is voor mens, dier en milieu, maar dit is een andere beoordeling dan is vereist op grond van de Wnb. In de beoordeling door het Ctgb worden niet de gevolgen op specifieke Natura 2000-gebieden beoordeeld en wordt niet gekeken naar de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden.*

Het ontbreken van een natuurtoets werd een probleem in 2018 nadat vereniging Meten=Weten voor de eerste keer de aanwezigheid van bestrijdingsmiddelen in Natura 2000-gebieden aantoonde. Latere rapporten van 2019, 2022 en 2024 bevestigden de uitkomsten uit 2018.[4]

---

[1] Uitspraak RvS: ECLI:NL:RVS:2025:1428
[2] Dat gaat om deze drie uitspraken: ECLI:NL:RBNNE:2021:2483, ECLI:NL:RBNNE:2024:4141 en ECLI:NL:RBNNE:2025:899.
[3] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0125(07)
[4] https://metenweten.nl/feiten#eigen

De uitspraak van de Raad van State is weliswaar gedaan naar aanleiding van een lelieteelt in Drenthe, maar heeft betrekking op elk gebruik van bestrijdingsmiddelen in heel Nederland. Ook een teler van suikerbieten in Zeeland moet, voordat bestrijdingsmiddelen worden gebruikt, een natuurvergunning aanvragen. De gebruiker van bestrijdingsmiddelen zonder vergunning is in overtreding met de natuurwetgeving.
De Raad van State eist dat er een natuurvergunning wordt aangevraagd. Dit zou tienduizenden aanvragen betekenen. Ondanks dat de Raad van State stelt dat de provincie aan de teler had moeten vragen om aan te tonen dat er geen sprake is van overtreding, zegt de Raad van State niet dat de teler een voortoets of passende beoordeling moet maken. De Habitatrichtlijn stelt bij vermoeden van effecten een passende beoordeling verplicht, maar geeft geen beschrijving hoe de passende beoordeling wordt doorlopen. De Nederlandse wetgeving laat bij de uitvoering van onderzoek de keus tussen aanvrager of overheid. Meten=Weten is van mening dat de overheid, in welke organisatievorm dan ook, deze taak op zich dient te nemen. De teler kan dit niet.

Handhavingsplicht
De rechtspraak hanteert de beginselplicht tot handhaving. Deze beginselplicht tot handhaving omvat samengevat dat het bestuursorgaan van deze bevoegdheid gebruik moet maken. Er zijn slechts twee uitzonderingssituaties: 1) concreet zicht op legalisatie, 2) onevenredigheid.
De toelichting op de uitzonderingssituaties staan in de bijlage.

Zoals hiervoor betoogd is er actie van de overheid nodig. Om de overheid niet de gelegenheid te geven tot rekken zullen Meten=Weten en ongetwijfeld ook andere natuurorganisaties, handhaving afdwingen. De keus welke teelten wel en welke niet, ligt dan bij hen. Overheden hebben na zeven jaar uitstelgedrag de regierol uit handen laten spelen.

Kan een natuurvergunning worden verleend?
Of, anders gesteld, kan iemand een ontvankelijke aanvraag indienen? Het antwoord is: op dit moment niet. Er is nog een forse onderzoekinspanning vereist. Hierbij komen vragen aan de orde zoals: welke middelen worden toegepast ? Hoe gedragen die middelen zich de weken na toepassing? Tot op welke afstanden verspreiden de stoffen zich? In welke concentraties komen de stoffen in Natura 2000-gebied voor? Komen er cocktails voor? Is er een soort van drempelwaarde voor de schadelijkheid ? Geldt die drempelwaarde ook voor cocktails? Bovendien moet de beoordeling cumulatief plaatsvinden.
Saillant detail is dat de overheden (en telers) tot op heden weigeren spuitgegevens openbaar te maken. Daardoor is de vondst van middelen in natuurgebieden door niemand te herleiden tot de teelten in de omgeving. Dit is anders dan bij stikstof: daar weten we wie de piekbelasters zijn. Bij pesticiden tasten we in het duister.

Hoe nu verder ?
Een benadering dat voor elke teler of teelt een vergunningaanvraag moet worden gedaan is niet erg praktisch. Het probleem moet landelijk worden opgelost.

Door een onafhankelijke overheidsinstelling zal een vorm van een passende beoordeling per middel moeten worden doorlopen. De kernvraag is of bestrijdingsmiddelen zodanige eigenschappen hebben dat ze zich verspreiden buiten de velden waar ze zijn toegepast en tot welke afstanden ze zich verspreiden, door uitspoeling, verdamping, hechting aan stofdeeltjes en drift. Van middelen die zich niet verspreiden kan vooralsnog worden aangenomen dat de kans op significante effecten klein is. Maar formeel bewijs is ook daarvoor moeilijk te leveren.
Van bestrijdingsmiddelen die in Natura 2000-gebieden voorkomen, dient de toelating door het Ctgb te worden ingetrokken. Het middel voldoet niet aan de toelatingseisen. Blijkens een uitspraak van het Hof van Justitie is dit reden om de toelating, per direct, in te trekken.[5]
Na zeven jaar tegenwerking van de overheden raakt ons geduld op. Meten=Weten is haar activiteiten begonnen vanwege de toenemende bollenteelt in Nederland en het buitensporige gebruik van bestrijdingsmiddelen in de lelie- en andere sierteelten. Ons streven is nu deze teelten nog dit jaar in onze woonomgeving te stoppen.

Voor wat betreft voedselteelten zullen we nog geduld betrachten. Meten=Weten zal zich vooralsnog onthouden van handhavingsverzoeken die betrekking hebben op voedselteelten. Maar dan zal de overheid haar onderzoekstaak voortvarend en transparant moeten oppakken.
Wel zal Meten=Weten de lopende rechtszaken doorzetten die betrekking hebben op de wens om het gebruik van 14 middelen, die in belangrijke mate in Natura 2000-gebieden zijn aangetroffen, op provinciaal niveau te verbieden. Meten=Weten zal op den duur intrekking eisen van de toelating van alle middelen die in Natura 2000-gebieden worden aangetroffen.
Het is te betreuren dat een vereniging als Meten=Weten en andere organisaties in Nederland de rechtspraak moeten gebruiken om de gesignaleerde en bewezen invloeden van bestrijdingsmiddelen op onze leefomgeving te stoppen.

Samenvatting:

- Er moet een passende wetenschappelijke beoordeling komen dat gebruik van bestrijdingsmiddelen geen effecten veroorzaken in Natura 2000;
- De gebruiker van bestrijdingsmiddelen zonder vergunning is in overtreding van de natuurwetgeving;
- De overheid dient het onderzoek voorafgaand aan eventuele natuurvergunning op zich te nemen;
- De overheid dient de beginselplicht tot handhaving toe te passen;
- De overheid dient de spuitgegevens op aanvraag openbaar te maken;

Met vriendelijke groet,

Frans Rooijers
Voorzitter Meten=Weten

[5] https://www.ctgb.nl/actueel/nieuws/2024/04/26/uitspraak-hof-van-justitie-eu-verduidelijkt-europese-kaders-gewasbeschermingsmiddelen

METEN
=
WETEN

Informatie over inhoud van deze brief bij:
Henk Baptist, juridisch adviseur,
henk@natuurbeschermingswet.nl
telefoon 06 27271061

Toelichting uitzonderingssituaties

1) Voor “concreet zicht op legalisatie”bij een natuurvergunning moet er een aanvraag zijn gedaan en een ontwerpvergunning ter inzage zijn gelegd waarin het voornemen bestaat om een vergunning te verlenen. Er is in Nederland nog geen enkele vergunning aangevraagd, laat staan dat er een ontwerp-vergunning bestaat.

2) Over de onevenredigheid zal ongetwijfeld een forse discussie losbarsten. Formeel betekent het: “onevenredig in verhouding tot de daarmee te dienen belangen”. Dit impliceert een belangenafweging. In de Habitatrichtlijn is in artikel 6 lid 4 reeds voorzien in een belangenafweging. Dat betekent dat er geen andere dan de opgenomen wettelijke belangenafweging mag worden gemaakt. Uitzondering op de procedure van artikel 6 lid 3 (verkrijgen natuurvergunning) is alleen mogelijk als er sprake is van een dwingende reden van groot openbaar belang en er geen alternatieven zijn. In Nederlands recht is dit bekend als het ADC criterium: geen Alternatieven, Dwingende reden en Compensatie. De economie rond de teelt van een gewas valt niet onder groot openbaar belang. Het alternatief is altijd biologisch telen of een ander gewas telen.